

Obsah

Obsah.....	2
1 Úvod.....	6
2 Biologické základy ochrany lesa.....	7
2.1 Hostitelská dřevina – smrk ztepilý.....	7
2.1.1 Ekologické nároky smrku ztepilého.....	7
2.1.2 Areál rozšíření smrku ztepilého.....	8
2.1.3 Zdravotní stav a stresové reakce smrku ve vztahu k náletu lýkožrouta smrkového.....	12
2.2 Podkorní hmyz.....	24
2.2.1 <i>Ips typographus</i> (Linnaeus, 1758) – lýkožrout smrkový.....	24
2.2.2 <i>Ips amitinus</i> (Eichhoff, 1871) – lýkožrout menší.....	27
2.2.3 <i>Ips duplicatus</i> (C. R. Sahlberg, 1836) – lýkožrout severský.....	29
2.2.4 <i>Pityogenes chalcographus</i> (Linnaeus, 1761) – lýkožrout lesklý.....	32
2.2.5 <i>Trypodendron lineatum</i> (Olivier, 1795) – dřevokaz čárkovaný.....	35
2.3 Bioregulační komplex.....	38
2.3.1 Predátoři.....	39
2.3.2 Parazitoidi a paraziti.....	43
2.3.3 Houbové entomopatogeny.....	47
2.3.4 Viry.....	51
2.3.5 Protozoa – Prvoci.....	53
2.4 Houbové patogeny smrku.....	55
2.4.1 <i>Armillaria</i> spp. – václavka.....	55
2.4.2 <i>Heterobasidion</i> spp. – kořenovník.....	62
2.5 Populační dynamika podkorního hmyzu.....	65
2.5.1 Vliv abiotických faktorů na populační dynamiku podkorního hmyzu.....	65
2.5.2 Vliv biotických faktorů na populační dynamiku podkorního hmyzu.....	66
2.5.3 Endemické populace.....	68
2.5.4 Iniciace gradace.....	69
2.5.5 Typy gradací.....	70
2.6 Interakce mezi smrkem a lýkožrouty.....	71
2.6.1 Interakce mezi smrkem a lýkožroutem na buněčné úrovni.....	71
2.6.2 Interakce mezi smrkem a lýkožroutem na úrovni stromu a porostu.....	73
2.6.3 Interakce mezi smrkem a lýkožrouty na úrovni porostu a krajiny.....	80
3 Ekologické základy ochrany lesa – disturbance v lesních ekosystémech.....	83

3.1	Vývoj přirozeného lesa a disturbance.....	83
3.1.1	Cyklický vývoj lesa	84
3.1.2	Úloha disturbance, sukcese lesa a velkého vývojového cyklu ve smrkových ekosystémech	85
3.1.3	Nepřirozené disturbance (narušení).....	87
3.1.4	Disturbance (narušení) a ekologická stabilita.....	87
3.2	Typy odumírání smrkových ekosystémů a disturbanční systémy	88
3.2.1	Klasické odumírání (disturbanční systém vítr – podkorní hmyz)	88
3.2.2	Hromadné odumírání nepůvodních smrčů	90
4	Biotechnické metody ochrany lesa.....	95
4.1	Preventivní zpracování zlomů a vývrátů	95
4.1.1	Dlouhodobé preventivní opatření	95
4.1.2	Akutní opatření po poškození porostů větrem velkého rozsahu.....	95
4.2	Vyhledávání, těžba a asanace aktivních kůrovcových stromů	97
4.2.1	Vyhledávání aktivních kůrovcových stromů.....	98
4.2.2	Těžba dřeva	107
4.2.3	Biotechnické metody asanace.....	108
4.3	Klasické lapáky	112
4.4	Alternativní použití lapáků.....	114
4.4.1	Stojící otrávené lapáky na lýkožrouta smrkového.....	114
4.4.2	Stojící otrávené lapáky na lýkožrouta severského.....	115
4.4.3	Švédská metoda.....	116
4.4.4	Otrávení vývrátů a zlomů	116
4.4.5	Lapáky na lýkožrouta lesklého.....	116
4.4.6	Lapáky na lýkohuba matného.....	117
4.5	Jiné metody – zakrývání kup.....	117
4.6	Použití semiochemikálií	117
4.6.1	Odparníky s feromony a antiatraktanty	119
4.6.2	Typy feromonových lapačů.....	122
4.6.3	Použití jednotlivých lapačů	125
4.6.4	Bariéry feromonových lapačů	125
4.6.5	Antiatraktanty	139
5	Biologické metody ochrany lesa	145
6	Použití insekticidů v ochraně lesa	147

6.1	Principy	147
6.1.1	Vliv insekticidů na bioregulační komplex.....	148
6.1.2	Vliv insekticidů na lesní ekosystém a biodiverzitu	148
6.1.3	Racionální používání insekticidů	149
6.1.4	Používání insekticidů se sporným účinkem na populaci lýkožrouta	149
6.1.5	Kontroverzní používání insekticidů	150
6.2	Pozemní postřiky kmenů a dřeva	150
6.3	Otrávené lapáky.....	152
6.3.1	Klasické otrávené lapáky na lýkožrouta smrkového	152
6.3.2	Otrávené lapáky na lýkožrouta lesklého.....	153
6.3.3	Stojící otrávené lapáky	153
6.3.4	Syntetické otrávené lapáky.....	153
6.4	Používání sítí napuštěných insekticidy.....	153
7	Diagnostické a informační systémy v ochraně lesa.....	154
7.1	Klasický dálkový průzkum Země.....	154
7.1.1	Identifikace stromů obsazených podkorním hmyzem	154
7.2	Laserové skenování	156
7.3	Termovize.....	156
7.4	GIS	157
7.5	Systémy na podporu rozhodování	158
7.5.1	Operační systémy na podporu rozhodování	158
7.5.2	Prognostické systémy na podporu rozhodování	159
7.5.3	Informační systémy na podporu rozhodování s využitím dat laserového skenování ..	159
7.6	Informační systémy a mobilní technologie	159
8	Ochrana lesa v chráněných územích	163
8.1	Problematika ochrany lesa v chráněných územích.....	163
8.2	Péče o lesní ekosystémy chráněných území v okolních zemích.....	166
8.3	Návrhovaná řešení	170
9	Systémy managementu ochrany lesa.....	176
9.1	Všeobecné zákonitosti	176
9.1.1	Disturbance a systémy ochrany lesa.....	176
9.1.2	Bioregulační komplex podkorního hmyzu a systémy managementu ochrany lesa	177
9.1.3	Opatření ochrany lesa.....	177
9.1.4	Úrovně populací podkorního hmyzu a prahy odolnosti lesních ekosystémů v měnících se klimatických podmínkách	179
9.1.5	Účinnost opatření ochrany lesa v závislosti na gradační fázi	182

9.2	Typy systémů managementu ochrany lesa	183
9.2.1	Homogenní management území	183
9.2.2	Heterogenní management území	185
10	Dlouhodobé preventivní opatření na zabránění gradaci podkorního hmyzu.....	196